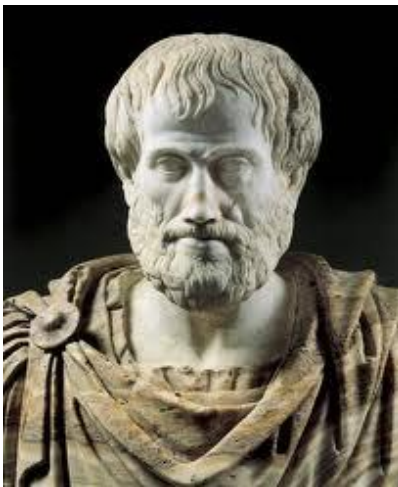

Giá trị công: Công lý & Đạo lý

Nhập môn Chính sách công và Phân tích thể chế

Aristotle (384 – 322 BC)

- “Công lý là khi mọi người được hưởng những gì họ xứng đáng có được”
 - “Để xác định ai xứng đáng với cái gì chúng ta phải xác định những đức tính nào có giá trị về mặt đạo đức và xứng đáng được tán dương”
- Michael Sandel, *Justice* -

Công lý

Công lý có tính mục đích luận và có tính tôn vinh.

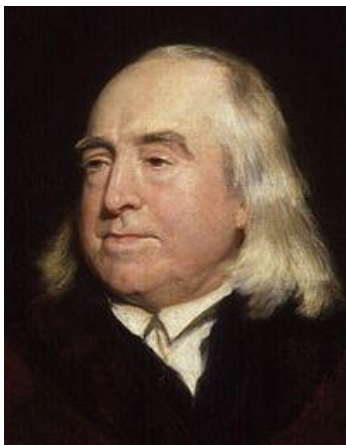
Ví dụ:

- Huân chương Tử tâm tôn vinh giá trị gì? → ai xứng đáng được nhận huân chương
- Gói cứu trợ 2008: Ai xứng đáng được những gì trong thời kỳ thuận lợi, trong thời kỳ khó khăn?
- Tăng giá điện: Tăng giá điện để làm gì? Thiết kế biểu giá điện thế nào là công bằng?
- Giáo dục chất lượng cao: mục đích, tôn chỉ của trường học là gì?

Tiếp cận công lý:

Tối đa hoá phúc lợi - Tôn trọng tự do - Đề cao đạo đức

Công lý và tối đa hoá phúc lợi

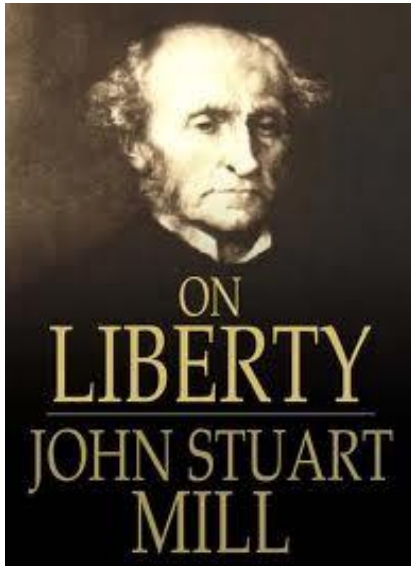

Jeremy Bentham
(1748-1832)

“ Nếu chúng ta cộng tất cả những lợi ích từ chính sách này và trừ đi tất cả các phí tổn, chính sách sẽ tạo ra hạnh phúc nhiều hơn hay đau khổ nhiều hơn?”

“ Ai có thể nói hạnh phúc nào lớn hơn, có giá trị hơn, cao thượng hơn những hạnh phúc khác?”

Công lý và tự do

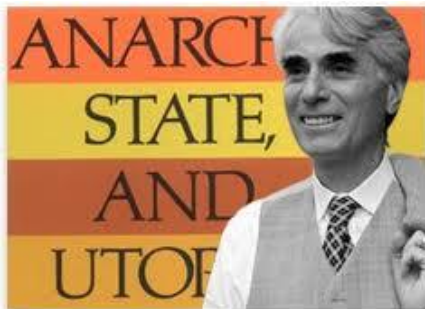

“Người dân phải được tự do làm bất cứ điều gì họ muốn, miễn là điều này không gây hại cho người khác”

“Lợi ích là mục tiêu cuối cùng của tất cả các vấn đề đạo đức, nhưng phải là lợi ích trong phạm vi lớn nhất, căn cứ trên lợi ích vĩnh cửu của con người là một thực thể tiến bộ”

“Công lý bao hàm một số điều, không chỉ là những việc đúng đắn nên làm, việc sai không được làm mà cả những việc mỗi cá nhân có thể đòi hỏi chúng ta dựa trên quyền đạo đức của họ.”

Thị trường tự do vs. Nhà nước tối thiểu

“3 không”:

- Chủ nghĩa gia trưởng (*paternalism*)
- Luật về đạo đức
- Tái phân phối thu nhập, tài sản

- “Chỉ nhà nước tối thiểu – giới hạn trong việc bảo đảm thực hiện các giao kèo và bảo vệ người dân chống lại vũ lực, trộm cắp và gian lận là hợp lý”
- “Bất kỳ nhà nước nào lớn hơn, vi phạm quyền con người - bắt người dân không được làm việc này việc khác - là bất công”
- Robert Nozick-

Đạo lý

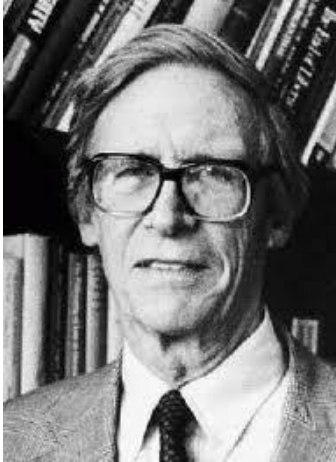
- Liệu chúng ta có một số nghĩa vụ đạo đức, một số quyền cơ bản (tự nhiên, thiêng liêng, bất khả xâm phạm) đứng trên mọi tính toán chi phí -lợi ích?
- Kết quả biện minh hành động?
- Cách thức hành động, trình tự tiến hành công bằng có biện minh được cho kết quả không?
- Khế ước xã hội có đảm bảo sự công bằng?
- Sự đồng thuận, thoả hiệp của đa số có biện giải được cho giá trị đạo đức của hành động?

Immanuel Kant (1724-1804)

- “Nguyên tắc công lý để xác định quyền của chúng ta không nên phụ thuộc vào quan niệm về đạo đức. Mỗi người đều là một cá nhân duy lý, có khả năng tư duy để lựa chọn cho mình điều gì là tốt nhất. Một xã hội có công lý phải tôn trọng quyền tự do của mỗi người.”

Khế ước xã hội

John Rawls (1921-2002)

- Mọi người đều có quyền bất khả xâm phạm trên cơ sở công lý, không thể bị phủ quyết cho dù là vì mục đích chung của cả xã hội. Những quyền được công lý bảo đảm không bị chi phối bởi những mặc cả chính trị hay những tính toán lợi ích xã hội.